

Barcelona,
ciutat compromesa
amb el
medi ambient

2018

Ambientalització municipal

L'Ajuntament de Barcelona, referent ambiental per a la ciutat

- 130 **Infografia resum**
- 131 **10.1 Visió, reptes i oportunitats**
- 132 **10.2 Context general i situació actual**
  - 132 10.2.1 L'Ajuntament de Barcelona, referent en compra pública sostenible
  - 132 10.2.2 Coordinació i treball en xarxa des de diversos nivells
  - 133 10.2.3 Augment de la contractació de productes i serveis ambientals
  - 135 10.2.4 Treballadors i treballadores municipals compromesos amb la sostenibilitat
  - 135 10.2.5 Creixement de les certificacions en l'àmbit de la sostenibilitat
- 136 **10.3 Mesures implantades per ambientalitzar l'Ajuntament i impulsar l'economia verda i circular**
  - 136 10.3.1 Contractació pública sostenible per al desenvolupament sostenible de la ciutat
  - 137 10.3.2 Bones pràctiques ambientals en el funcionament intern
  - 138 10.3.3 Trobada dels treballadors i les treballadores municipals compromesos amb la sostenibilitat
  - 139 10.3.4 Organismes i dependències municipals amb plans estratègics de sostenibilitat interna (PESI)
  - 140 10.3.5 Ambientalització dels esdeveniments de la ciutat
- 141 **10.4 Objectius i mesures de futur**
  - 141 10.4.1 Noves actuacions i objectius per continuar avançant en l'ambientalització de l'Ajuntament

Ambientalització municipal

Visió de futur

Reduir l'impacte ambiental negatiu associat a l'activitat municipal i liderar el canvi cap a un model més sostenible amb el propi exemple

Situació actual

Contractació ▶

El **100%** de l'electricitat contractada és verda

El **84%** la fusta consumida prové d'explotacions forestals sostenibles

El **89%** del paper d'oficina consumit és reciclat

Més del 90% dels aliments servits a les escoles bressol municipals provenen d'agricultura ecològica

El **56%** de la flota municipal de vehicles es propulsa amb tecnologies de baix impacte ambiental

Hi ha **7** edificis municipals amb certificat Edifici Amic de la Bici

Hi ha un **62-80%** de recollida selectiva en els edificis municipals respecte el 36% de Barcelona

9% de reducció del consum d'aigua de xarxa per part dels serveis municipals respecte el 2007

Línies de treball

Contractació pública sostenible
"Nou decret d'alcaldia" "Pla de contractació pública sostenible"
"Instruccions tècniques de contractació ambiental"

Bones pràctiques de sostenibilitat en el funcionament intern
"Generació local d'energia" "Prevenició de residus i foment de l'economia circular"
"Mobilitat sostenible"

Treball en xarxa i intercanvi d'experiències
"Jornada+S" "10 bones pràctiques premiades"

Planificació sectorial
"Pla estratègic de sostenibilitat interna de la Gerència de Seguretat i Prevenció, d'Ecologia Urbana i de l'ICUB"

Esdeveniments ambientalitzats "Gots reutilitzables a les festes majors, instal·lacions de BSM i esdeveniments esportius"

10.1 Visió, reptes i oportunitats

Visió de futur

L'Ajuntament de Barcelona vol reduir l'impacte ambiental negatiu associat a la seva activitat municipal i liderar el canvi cap a un model més sostenible amb el seu propi exemple. Per aconseguir-ho, treballa per impulsar una economia verda i circular i per fomentar l'equitat i la transformació cap a una societat més justa, utilitzant el potencial de l'Administració com a consumidor responsable i sent coherent amb el missatge que transmet a la ciutadania.

Des de fa temps, l'Ajuntament treballa fermament per introduir criteris de sostenibilitat en la seva activitat i gestió. Els reptes i oportunitats principals que s'han de superar són els següents:

- **L'Ajuntament avança cap a una nova cultura organitzativa amb més transversalitat en la gestió.** L'Ajuntament gestiona més de 1.000 edificis i té prop de 12.000 treballadors i treballadores distribuïts en un gran nombre de departaments i divisions, que gestionen pressupostos de contractació descentralitzats. La coordinació, el seguiment i l'expansió de l'estratègia de sostenibilitat a tota l'organització és un dels reptes principals del programa Ajuntament + Sostenible (A+S).
- **L'Ajuntament té una llarga tradició d'ambientalització interna.** L'any 2001 es va aprovar la mesura de govern sobre l'ambientalització dels serveis municipals, que va donar peu a la creació del programa "Oficina Verda". Des de llavors, i amb la creació del programa A+S l'any 2006, s'ha anat consolidant l'ambientalització interna i la contractació pública sostenible.
- **La contractació pública està adquirint un rol estratègic.** A escala europea, la contractació pública s'està convertint en un instrument d'estratègia política per avançar cap a una economia baixa en carboni i circular. A més, l'Ajuntament de Barcelona té una dimensió prou gran com perquè les seves accions, a més de ser un exemple per a altres sectors de la població, també tinguin una repercussió real de millora ambiental de la ciutat.
- **El programa A+S s'emmarca en el Compromís ciutadà per la sostenibilitat.** Després d'un intens procés participatiu, Barcelona va concretar la seva Agenda 21 en el Compromís ciutadà per la sostenibilitat 2002-2012, actualitzat per al període 2012-2022. L'Ajuntament, com a primera organització signant del Compromís, referma el seu lideratge i paper exemplificador amb el programa A+S.
- **L'Ajuntament disposa d'una nova normativa sobre contractació pública sostenible.** D'ençà de la primera mesura de govern sobre l'ambientalització dels serveis municipals, l'ambientalització del conjunt de la contractació municipal s'ha anat consolidant amb successives mesures de govern, decrets d'alcaldia i altres regulacions que han reforçat la inclusió de criteris ambientals en la contractació d'obres, productes i serveis. Recentment s'han aprovat tretze instruccions per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la contractació de productes i serveis i s'ha elaborat la Guia de contractació pública ambiental.

10.2 Context general i situació actual

En el procés de transició cap a la sostenibilitat, l'Ajuntament de Barcelona té la responsabilitat principal d'impulsar polítiques i programes que incorporin criteris ambientals i socials. Aquesta estratègia és important per reduir l'impacte negatiu mateix de l'activitat pública i per incentivar una economia verda i circular, utilitzant el potencial de l'Administració com a consumidor responsable i també pel seu paper exemplificador.

L'aprovació de la mesura de govern sobre l'ambientalització dels serveis municipals l'any 2001 va donar peu a la creació del programa "Oficina Verda". A partir de l'experiència positiva d'aquest programa, l'any 2006 l'Ajuntament va desenvolupar el programa A+S ⊕. Així, el programa passa d'"Oficina" a "Ajuntament", perquè l'àmbit de treball inclou les oficines, però també la contractació d'obres, productes i serveis; i de "verda" a "sostenible", perquè també es prenen en consideració aspectes de caire més ètic i social, com el comerç just.

Aquest canvi es reforça amb l'aprovació de tres mesures de govern: una sobre l'ambientalització dels contractes municipals (2006) per generalitzar la incorporació de criteris ambientals en la contractació i on destaca la modificació dels plecs tipus de contractació, i dues sobre contractació responsable (2008 i 2013) per incloure els aspectes ambientals i socials i detallar-ne la incor-

poració en la contractació pública. El 2013, també es va aprovar el Decret d'alcaldia per a la contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals.

Un procés participatiu d'impuls a la compra pública sostenible. El programa A+S és liderat per la Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat de la Gerència d'Ecologia Urbana i treballa de manera transversal amb la resta d'àrees, districtes i instituts municipals per impulsar iniciatives de millora ambiental en l'organització municipal. Els objectius estratègics i les línies d'actuació es van definir l'any 2010 en la Convenció A+S, un procés participatiu intern d'un any de durada que va involucrar més de 300 treballadors i treballadores del consistori. Set anys després, el novembre del 2017, es va celebrar la JornadA+S on es van constatar els èxits assolits i es van marcar nous compromisos prioritaris. L'ambientalització del conjunt de la contractació municipal és un dels objectius principals d'aquest programa.

10.2.1 L'Ajuntament de Barcelona, referent en compra pública sostenible

Reconeixements rebuts. L'Ajuntament ha rebut diversos reconeixements pel seu paper en aquest àmbit, entre els quals destaquen els següents: publicació del servei de menjador de les escoles bressol municipals ⊕ (2014) i del programa A+S ⊕ (2016) com a bones pràctiques a la Comissió Europea; selecció de la compra d'electricitat verda per a les instal·lacions municipals i de la certificació "Edifici amic de la bici" d'edificis municipals com a experiències ambientals innovadores pel Banc de Bones Pràctiques ⊕ dels governs locals de Catalunya; i premi ⊕ a la iniciativa europea de l'any 2018 en contractació sostenible de la xarxa Procura+.

10.2.2 Coordinació i treball en xarxa des de diversos nivells

En el pla intern, el programa A+S disposa de diversos grups de treball que es reuneixen regularment per tractar temes com les iniciatives d'ambientalització en general, la compra sostenible de fusta o de vehicles, o l'edificació. Puntual-

ment, també es convoquen altres grups específics sobre aspectes com l'ambientalització d'esdeveniments o la contractació innovadora.

En el pla extern, l'Ajuntament és membre fundador de la campanya Procura+ de l'ICLEI (Local Governments for Sustainability) i participa activament en projectes i xarxes regionals i internacionals creades per compartir experiències i bones pràctiques, i per promoure les polítiques ambientals locals: SMART SPP , Eurocities , Electronics Watch , la Xarxa de ciutats i pobles cap a la sostenibilitat (Diputació de Barcelona) o la Xarxa catalana per la compra pública ètica , entre d'altres. Així mateix també col·labora estretament amb altres actors clau de la ciutat com ara universitats, associacions de fabricants, proveïdors, ONG, etcètera.

Treball conjunt amb les principals administracions públiques catalanes. El 2017, es va crear un grup de treball de compra pública verda de les principals administracions catalanes, format per representants de l'Ajuntament de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, la Diputació de Barcelona, l'Associació Catalana de Municipis, el Consorci d'Universitats de Catalunya i la Generalitat de Catalunya. L'objectiu del grup és assegurar la coordinació, l'intercanvi i l'aprofitament de recursos entre les administracions catalanes en la promoció i la implementació de la compra verda a Catalunya.

10.2.3 Augment de la contractació de productes i serveis ambientals

D'acord amb els criteris ambientals establerts en les Instruccions tècniques per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la contractació de productes i serveis identificats com a prioritaris, els principals resultats principals obtinguts són els següents:

→ **Electricitat.** Des del 2015, el 100% de l'electricitat contractada a l'Ajuntament és electricitat verda amb garantia d'origen d'energia renovable o de cogeneració d'alta eficiència.

→ **Elements de comunicació.** Durant l'any 2017, la Direcció de Comunicació de l'Ajuntament ha contractat la producció de 7.800 banderoles de polipropilè monomaterial (sense PVC) i el fil emprat per als cosits també ha sigut de polipropilè, la qual cosa ha permès la reutilització o el reciclatge posteriors de les banderoles. D'altra banda, el 64% de les dependències municipals i els districtes han utilitzat paper reciclat per a la producció d'elements de comunicació, i l'Acord marc per a la contractació de subministrament de material d'arts gràfiques estableix l'ús de paper reciclat (o no reciclat de procedència forestal sostenible).

→ **Equips informàtics.** L'equipament informàtic adquirit per l'Institut Municipal d'Informàtica compleix criteris d'eficiència i estalvi energètic, limitació de les emissions sonores i de substàncies nocives, i reciclat-

ge dels materials de fabricació. També s'hi inclouen requisits per garantir el compliment dels drets laborals en la cadena de subministrament dels productes, fruit de l'adhesió a la iniciativa internacional Electronics Watch.

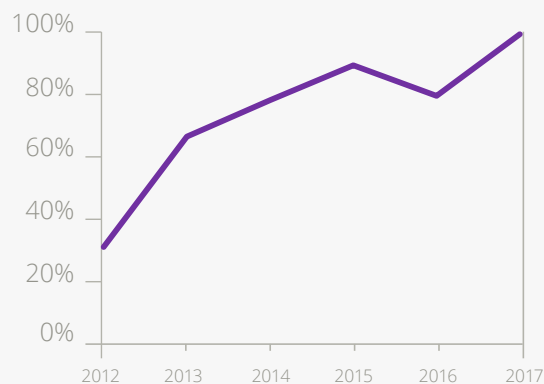
→ **Esdeveniments.** Des de fa anys, el districte de Gràcia i el de Sants-Montjuïc han substituït els gots de plàstic d'un sol ús per gots reutilitzables en la celebració de les festes majors i, des del final del 2015, BSM també ho ha fet en les seves instal·lacions i esdeveniments. L'Institut Barcelona Esports també ha impulsat la substitució de les ampolles de plàstic per gots de paper en alguns dels esdeveniments esportius que organitza i ha ambientalitzat altres esdeveniments de més envergadura.

→ **Fusta.** Durant el període 2013-2017, dels 1.668 m³ de fusta adquirits i dels quals es disposa d'informació, el 84% prové d'explotacions forestals amb certificat de gestió sostenible.

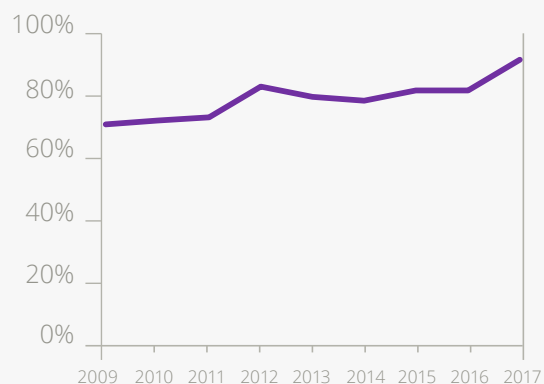
→ **Paper.** El 89% del paper d'oficina utilitzat a les dependències municipals i els districtes durant el 2017 ha sigut paper reciclat; i 16 dependències i districtes presenten un consum de paper reciclat superior al 80%.

→ **Tèxtils.** La inclusió de criteris ambientals i socials en els plecs de compra de vestuari són un referent. El vestuari de treball del personal de BSM, Parcs i Jardins, la Guàrdia Urbana i el Servei de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvament incorpora criteris ambientals i

Consum fusta d'explotacions forestals sostenibles

Consum paper reciclat A4

socials, de manera que compleix els requisits de limitació de presència de substàncies químiques i respecta els drets laborals recollits en la declaració de l'Organització Internacional del Treball durant el procés de producció. A més, BSM ha establert la minimització d'emalatges i l'ús de materials reciclats per embalar.

→ **Projectes d'obres.** La majoria de contractes de redacció de projectes d'edificació, espai públic i infraestructures de BIMSA, que representen aproximadament la meitat del conjunt d'obres municipals, incorporen criteris ambientals relatius a l'origen de la fusta, l'autosuficiència energètica i hídrica, l'increment del verd i la biodiversitat, i a favor de l'economia circular, entre d'altres.

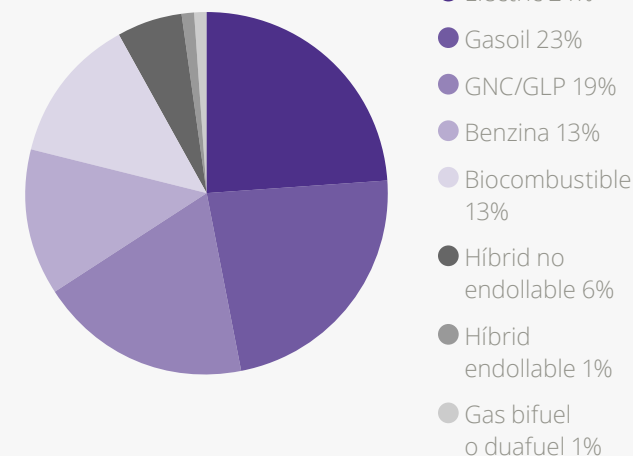
→ **Serveis d'alimentació.** Més del 90% dels aliments servits a les escoles bressol municipals provenen de l'agricultura ecològica. A més, el plec també incorpora criteris ambientals relatius al parament de taula, a la neteja de les instal·lacions i a la gestió dels residus.

→ **Serveis de neteja i recollida de residus d'edificis municipals.** El contracte, a més de criteris relatius a la recollida selectiva de residus, inclou l'ús de productes menys tòxics, de paper higiènic i eixugamans 100% reciclat i la formació ambiental del personal, entre d'altres.

→ **Vehicles.** Durant el 2018, dels 328 vehicles (motos, turismes, quadricicles, furgonetes i furgons) que s'han incorporat a la flota municipal, el 78% són de baixes

emissions i el 31% són elèctrics. Aquest progrés es reflecteix en una millora ambiental de la flota: el 52% de la flota lleugera són vehicles de baixes emissions (el 47% amb distintiu Zero o Eco). Si es considera el conjunt de vehicles, englobant camions i altres vehicles especials, el resultat és del 51%. Cal destacar l'ambientalització de les flotes de la Guàrdia Urbana, amb 60 escúters elèctrics i 157 turismes híbrids; de BCASA, amb 128 vehicles elèctrics; de BSM, amb 111, i del servei de neteja i recollida de residus, amb 278 vehicles elèctrics.

Flota municipal de vehicles

10.2.4 Treballadors i treballadores municipals compromesos amb la sostenibilitat

L'aplicació de bones pràctiques ambientals en el funcionament intern és un compromís amb la preservació del medi ambient i, a la vegada, suposa un estalvi de recursos energètics i econòmics, així com una millora de la qualitat de vida al lloc de treball.

→ **Consum d'energia:** l'any 2018, els districtes i les gerències de l'Ajuntament han consumit 55,2 MWh d'electricitat i 14,7 MWh de gas natural. Actualment ja hi ha instal·lats sistemes de generació fotovoltaica en prop de 60 edificis i equipaments municipals i 16 pèrgoles generadores d'energia en parcs i places. Així mateix, s'estan duent a terme 10 instal·lacions més sobre edificis existents i n'hi ha 17 més a punt de licitació, com les Cotxeres de Sants i l'Escola Bosc de Montjuïc.

→ **Consum d'aigua:** el consum d'aigua dels districtes i les gerències l'any 2018 ha sigut de 488.834 m³. El consum dels serveis municipals ha disminuït i ha passat de 8.158.331 m³ el 2001 a 5.605.975 m³ el 2015, tot i que des de llavors s'ha estabilitzat (el consum del 2017 ha estat de 5.812.870 m³). Aquest descens es deu a les millores en la gestió i a l'increment progressiu del consum d'aigua freàtica: l'any 1999, se'n van consumir 301.730 m³ i el 2012, 1.269.752 m³, i es va estabilitzar a partir d'aquell any.

→ **Consum de paper:** anualment s'elabora un informe sobre el consum de paper reciclat i no reciclat. Respecte a l'any 2016, durant el 2017 gairebé totes les dependències i gerències han reduït el consum de paper. Respecte a l'any 2013, el consum s'ha reduït un 3,73%, i ha passat de 50.674 paquets a 48.783, l'any 2017.

→ **Generació de residus i recollida selectiva:** cada quatre anys es duu a terme una auditoria en alguns edificis municipals per quantificar la generació de residus i la recollida selectiva. L'última auditoria, feta l'any 2016, mostra una reducció global de la quantitat generada, sobretot per la disminució significativa en la fracció de paper i cartró, així com un bon resultat de la recollida selectiva de la mateixa fracció. Tot i això, les fraccions d'envasos lleugers i de matèria orgànica encara tenen un gran potencial de millora quant a recollida selectiva.

→ **Edificis amics de la bici:** l'Ajuntament disposa de set edificis municipals certificats amb el distintiu intern "Edifici amic de la bici" i actualment hi ha aproximadament vint edificis més que estan fent auditories per obtenir-lo. Els requisits del distintiu fan referència a l'accessibilitat en bicicleta fins a l'edifici, els aparcaments interiors i exteriors per a bicicletes, la senyalització sobre l'accés en bicicleta, les polítiques de promoció de la bicicleta a la feina, i altres serveis complementaris per a ciclistes.

10.2.5 Creixement de les certificacions en l'àmbit de la sostenibilitat

Implantació de sistemes de gestió ambiental en organismes municipals. Una altra eina de suport als processos d'ambientalització interna i contractació pública sostenible són els sistemes de gestió ambiental, tant EMAS com ISO 14001, sobretot per establir objectius de millora ambiental i indicadors de seguiment dels impactes ambientals dels processos i les activitats dutes a terme. Actualment, quatre organitzacions municipals estan certificades d'acord amb el sistema ISO 14001: Gerència d'Ecologia Urbana, Transports Metropolitans de Barcelona, Clavegueram de Barcelona i Barcelona de Serveis Municipals.

10.3 Mesures implantades per ambientalitzar l'Ajuntament i impulsar l'economia verda i circular

10.3.1 Contractació pública sostenible per al desenvolupament sostenible de la ciutat

Instruccions tècniques de contractació ambiental

L'any 2015, des del programa A+S es van elaborar les Instruccions tècniques per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat [+](#) per donar resposta i compliment a la mesura de govern de contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals del 2013. Les instruccions proposen criteris ambientals específics que cal aplicar en la compra i la contractació dels grups de productes i serveis definits com a prioritari: electricitat, elements de comunicació, equips informàtics, esdeveniments, fusta, mobiliari d'oficina, paper, productes tèxtils, projectes d'obres, serveis d'alimentació, serveis de neteja i recollida de residus d'edificis i vehicles.

Ambientalització de grans contractes de serveis urbans

Els grans contractes de serveis urbans, com poden ser els serveis de manteniment de l'enllumenat, del clavegueram, de la pavimentació o de fonts, entre d'altres, han anat incorporant sistemàticament els criteris ambientals prioritaris definits en les instruccions tècniques.

Nou decret d'alcaldia i Guia de contractació pública ambiental

L'any 2016 es va aprovar la creació de la Taula de Contractació Pública [+](#) de l'Ajuntament de Barcelona, com a espai de debat i reflexió amb les entitats socials, econòmiques i ambientals de la ciutat. L'any 2017, l'Ajuntament va aprovar el nou Decret d'alcaldia [+](#) sobre contractació pública responsable i sostenible, que recull les instruccions tècniques de contractació ambiental aprovades el 2015. Així, els plecs de clàusules han d'incloure criteris ambientals i socials, i requisits per reduir la importància de l'oferta econòmica.

Per tal d'impulsar la implantació de les instruccions i facilitar la introducció de criteris ambientals en la redac-

ció de plecs d'adquisició o d'aprovisionament de béns, serveis i obres, l'Ajuntament ha elaborat la Guia de contractació pública ambiental (2017) [+](#), que incorpora les instruccions tècniques i els criteris ambientals per a altres contractacions fora de l'àmbit d'aplicació de les instruccions.

Elaboració del primer Pla de contractació pública sostenible

D'acord amb el nou Decret d'alcaldia, s'ha elaborat el primer Pla de contractació pública sostenible [+](#), que expressa els objectius que el conjunt de l'organització municipal ha d'assolir l'any 2018 en aquest àmbit. Per a cada instrucció tècnica de contractació s'han establert objectius específics, com, per exemple, assolir un ús de paper reciclat superior al 90% en el conjunt de l'Ajuntament.

Es preveu continuar amb el Pla de formació sobre contractació pública sostenible, gràcies al qual s'han pogut difondre els continguts del decret i les guies gairebé a la totalitat de l'organització. També s'està posant en funcionament una aplicació informàtica per al seguiment dels contractes. Així mateix, s'està treballant en un pro-

jecte de creació d'una comunitat virtual en el camp de la contractació pública sostenible per intercanviar idees, propostes i bones pràctiques.

Nova instrucció tècnica de sostenibilitat en les exposicions

Arran de l'elaboració de les instruccions tècniques i respondent al Decret d'alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals del 2013, l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) va apostar per millorar la qualitat i l'eficiència dels seus equipaments i de les seves activitats, per disminuir l'impacte ambiental sobre l'entorn i oferir un lloc de treball i una experiència millors tant a treballadors i treballadores com a les persones usuàries, mitjançant una gestió ambiental adequada. Com a resultat d'aquest procés, l'ICUB va elaborar el seu Pla estratègic de sostenibilitat (2016) i la Instrucció tècnica per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat en les exposicions (2017).

Avaluació de l'impacte de les polítiques públiques d'economia verda i circular

En col·laboració amb l'Estudi Ramon Folch, s'ha elaborat un estudi per avaluar l'impacte de les polítiques públiques de l'Ajuntament durant el període 2016-2019 en termes d'economia verda i circular (EVC). Els resultats obtinguts mostren que les inversions i les despeses públiques de l'Ajuntament en EVC representen el 13% del pressupost mitjà anual durant el període analitzat. Els àmbits amb una inversió més rellevant són la mobilitat

i la qualitat de l'aire (64%), la millora del verd urbà (16%) i la gestió de residus (11%). Aquestes polítiques han generat més de 5.200 llocs de treball temporals directes de mitjana anual i, com a mínim, 1.380 llocs de treball permanents.

L'estudi també planteja propostes de futur que permetrien impulsar encara més el desenvolupament econòmic, la creació d'ocupació i els beneficis ambientals dels dotze àmbits analitzats.

10.3.2 Bones pràctiques ambientals en el funcionament intern

Mesures per a l'estalvi energètic i la generació local d'energia

D'acord amb el Pla d'estalvi i millora energètica dels edificis municipals (PEMEEM), es treballa per fomentar l'estalvi i la millora de l'eficiència energètica i augmentar la generació d'energia verda i local en edificis i equipaments municipals. Algunes de les mesures adoptades són la implantació de sistemes d'estalvi i eficiència energètica en les instal·lacions tèrmiques i d'il·luminació; la millora de les envolupants tèrmiques; la instal·lació de sistemes de generació fotovoltaica, de xarxes de distribució de calor-fred i d'enllumenat autònom i autosuficient; la compensació de les emissions generades en publicacions o esdeveniments municipals i el foment de la cultura energètica a través de campanyes

de sensibilització, entre d'altres (vegeu el capítol 1, "Energia i mitigació del canvi climàtic").

Mesures per a l'estalvi i l'ús responsable de l'aigua

Per tal de reduir el consum d'aigua dels edificis municipals, s'han substituït sistemes ineficients per mecanismes estalviadors d'aigua (sistema Presto per a les aixetes i sistema de doble descàrrega en les cisternes), s'han instal·lat urinaris secs i s'ha començat a emprar la neteja mecànica als mercats.

A escala de ciutat, s'han impulsat mesures per augmentar l'aprofitament de l'aigua freàtica, destinada a la neteja de carrers i del clavegueram, i al reg de parcs i jardins; i s'han instal·lat dispositius reguladors de cabal i sistemes de depuració a les fonts ornamentals i de beure. Als parcs i jardins s'estan instal·lant sistemes de reg automatitzat i per degoteig dotats de pluviòmetres i sensors d'humitat que permeten optimitzar el consum d'aigua i evitar regar quan el sòl té prou humitat (vegeu el capítol 9 "Cicle de l'aigua").

Mesures per estalviar paper

Per reduir el consum de paper de les dependències municipals, s'ha implantat un sistema de tramitació telemàtica dels expedients, l'e-Llicències, i des del programa A+S s'ofereixen safates per reutilitzar el paper usat només per una cara i es promou la configuració de la

impressió a doble cara per defecte a tots els equips informàtics de l'Ajuntament.

Prevençió de residus i foment de l'economia circular

A fi de prevenir la generació de residus, assolir una recollida selectiva interna del 75% i contribuir a l'exemplaritat municipal, s'han instal·lat bujols de recollida selectiva en espais comuns i contenidors específics per a residus perillosos; s'han repartit gots, tasses i ecopapereres per substituir la paperera genèrica de sota taula, i s'han desplegat campanyes de comunicació internes per fomentar l'economia circular i allargar la vida del material d'oficina. En aquesta línia, s'ha assumit el compromís d'ambientalitzar els esdeveniments i festes principals de la ciutat mitjançant la generalització de l'ús de gots reutilitzables i l'eliminació de gots, vaixela i envasos de plàstic i d'un sol ús en fonts, màquines de venda automàtica interna i en els serveis d'àpats contractats.

Pel que fa al foment de l'economia circular, el 2018, l'Ajuntament i l'associació Pangea han signat un conveni per cedir dispositius tecnològics en desús, restaurar-los i canalitzar-los a entitats socials (vegeu el capítol 8, "Prevençió i gestió de residus").

Mesures per ambientalitzar la mobilitat generada

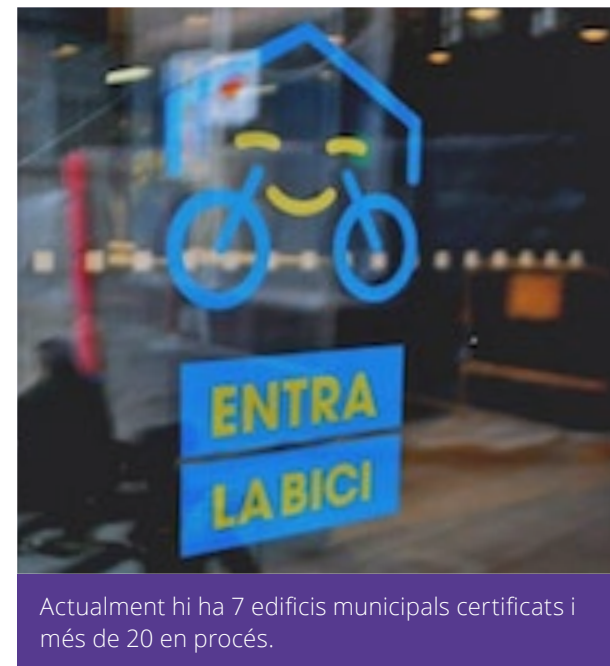
D'acord amb el Pla de mobilitat urbana 2013-2018 ⁽⁺⁾, la millora ambiental de la mobilitat generada per l'activitat municipal avança en dues línies d'actuació:

→ Ambientalització de la flota de vehicles pròpia i dels contractes de serveis (vegeu l'apartat 10.2.3, "Augment de la contractació de productes i serveis ambientals").

→ Foment de la mobilitat interna sostenible mitjançant les mesures següents:

- Promoció d'hàbits de mobilitat sostenibles i saludables a la feina entre les treballadores i els treballadors municipals "A la feina, Bicia't": préstec gratuït de bicicletes, formació en circulació i mecànica, organització de sortides, etcètera. En el marc d'aquest projecte, l'any 2016 es va crear la certificació interna "Edifici amic de la bici" ⁽⁺⁾. Els requisits del distintiu fan referència a l'accessibilitat en bicicleta fins a l'edifici, els aparcaments interiors i exteriors, la senyalització sobre l'accés en bicicleta, les polítiques de promoció de la bicicleta a la feina, i altres serveis complementaris per a ciclistes.

- Foment de l'ús del vehicle elèctric per part dels treballadors i les treballadores de l'Ajuntament.

Actualment hi ha 7 edificis municipals certificats i més de 20 en procés.

10.3.3 Trobada dels treballadors i les treballadores municipals compromesos amb la sostenibilitat

La JornadaA+S

Set anys després de la primera Convenció A+S, el novembre del 2017 es va celebrar una jornada ⁽⁺⁾ per constatar els èxits assolits i marcar nous compromisos prioritaris per reduir l'impacte ambiental de l'activitat municipal i li-

derar el canvi amb el propi exemple, com ara assolir una recollida selectiva interna de residus del 75% o eliminar gotos, vaixel·la i envasos de plàstic i d'un sol ús.

Durant l'acte també es van lliurar els premis A+S a **deu iniciatives** per la incorporació valuosa de la sostenibilitat en diversos àmbits de gestió municipal, com l'ambientalització del plec del servei de menjador de les escoles bressol públiques municipals o l'aplicació de mesures d'eficiència energètica en la xarxa de biblioteques municipals.

10.3.4 Organismes i dependències municipals amb plans estratègics de sostenibilitat interna (PESI)

PESI de la Gerència de Seguretat i Prevenció 2015-2022

L'any 2015, la Gerència de Seguretat i Prevenció va adaptar i actualitzar el seu Pla estratègic de sostenibilitat interna (PESI) 2013-2022 amb l'objectiu de tendir a un desenvolupament sostenible a les àrees de la seva activitat d'una manera gradual, transversal i participativa.

El contingut del Pla es desplega en més de cent actuacions agrupades en sis eixos estratègics: infraestructures, logística, telecomunicacions, mobilitat, comunicació i formació. Alguns dels objectius assolits en aquests cinc anys de Pla són els següents:

→ Ambientalització progressiva de la flota de vehicles: la flota de la Guàrdia Urbana consta de 59 escúters i 2 furgonetes elèctriques, i 154 turismes híbrids.

→ Racionalització i ús eficient dels recursos: respecte a l'any 2016, el 2017 es va reduir el consum energètic i d'aigua un 22% i un 19%, respectivament.

→ Ambientalització dels contractes: el 87% dels plecs per a la contractació del 2018 incorporen criteris ambientals.

→ Creació del responsable de sostenibilitat i del Comitè de Seguiment del Pla.

PESI de la Gerència d'Ecologia Urbana 2015-2022

És l'instrument estratègic que defineix les actuacions internes que ha d'impulsar la Gerència a fi d'incorporar la sostenibilitat en el funcionament de les àrees de la seva activitat. A partir de la identificació de bones pràctiques existents i dels principals reptes de futur, es van definir 50 actuacions estratègiques per a la consecució dels objectius del Pla , relacionades amb la contractació, la formació, els projectes, el treball en xarxa, els procediments i els processos interns.

L'abril del 2018, es va presentar el **primer informe de seguiment del Pla** , que inclou indicadors d'ambientalització interna, una diagnosi de l'ambientalització dels contractes i la descripció dels 23 projectes estratègics de-

sevolupats durant els anys 2016 i 2017. A partir de l'anàlisi de l'estat de desenvolupament del Pla, s'han prioritzat actuacions que s'han de dur a terme durant el període 2018-2019.

Pla de sostenibilitat de l'ICUB i distintiu de garantia de qualitat ambiental dels equipaments

El Pla de sostenibilitat , elaborat l'any 2016, és una eina transversal i permanent per incorporar la sostenibilitat a tots els àmbits i espais de treball de l'ICUB i per incloure criteris ambientals en la planificació, l'execució i el seguiment de les activitats que duu a terme aquesta entitat. Els objectius estratègics corresponen a quatre àmbits de treball de la sostenibilitat:

→ Estalvi i eficiència en subministraments, instal·lació i consumibles.

→ Consolidació d'una gestió correcta dels residus.

→ Foment de la sensibilització i la comunicació ambiental.

→ Compliment i millora de la legislació ambiental.

L'ICUB també ha treballat per aconseguir el distintiu de garantia de qualitat ambiental dels equipaments culturals i les biblioteques que gestiona. Actualment té 15 edificis certificats.

10.3.5 Ambientalització dels esdeveniments de la ciutat

Festes amb menys residus

En el marc de la instrucció d'esdeveniments, de l'estratègia de "Residu zero" i de la nova directiva europea sobre plàstics d'un sol ús, diversos actes i esdeveniments de l'Ajuntament incorporen l'ús de gots reutilitzables per evitar i minimitzar la generació de residus plàstics.

Durant la celebració de les festes majors de la Mercè, Gràcia i Sants-Montjuïc l'any 2017, es van utilitzar 156.270 gots reutilitzables i es van estalviar així 210.346 gots d'un sol ús, que equivalen a 210 kg de residus d'envasos. BSM també ha implantat l'ús de gots reutilitzables a les seves instal·lacions, i durant l'any 2017 se'n utilitzar 601.669.

Integració de la sostenibilitat en els esdeveniments esportius

L'Institut Barcelona Esports (IBE) també ha impulsat la substitució de les ampolles de plàstic que distribueix a les persones participants i ha optat per gots de paper en alguns esdeveniments esportius com les curses de Bombers, dels Nassos i de Sant Antoni. Continuen treballant en aquesta línia per implantar-ho en altres curses.

També s'han ambientalitzat altres esdeveniments de més envergadura mitjançant un pla d'ambientalització. Per

exemple, per a la celebració dels Campionats d'Europa de Waterpolo Barcelona 2018, s'han instal·lat fonts d'aigua en lloc d'aigua envasada, s'ha contractat el màxim nombre possible de vehicles híbrids o elèctrics i s'ha establert la reutilització de les pancartes i banderoles i l'ús de medalles i trofeus fets amb materials reciclats. D'altra banda, el pla d'ambientalització de la Marató i la Mitja Marató de Barcelona inclou un pla de mobilitat sostenible i la com-

pensació d'emissions; un pla de minimització, recollida selectiva i correcta gestió dels residus; un pla de formació ambiental del personal; la incorporació progressiva d'altres mesures, com la compra de productes tèxtils amb un percentatge de material reciclat provinents de l'agricultura ecològica o del comerç just, i la comunicació de les accions d'ambientalització.

10.4 Objectius i mesures de futur

Per avançar cap a l'ambientalització de l'Ajuntament i la contractació sostenible, durant els propers anys es continuarà treballant en diversos àmbits d'actuació.

10.4.1 Noves actuacions i objectius per continuar avançant en l'ambientalització de l'Ajuntament

Noves instruccions de contractació ambiental i actualització d'existents

→ **Modificació de la instrucció tècnica de vehicles.** Per donar resposta als objectius del Pla de contractació pública sostenible 2018, al Pla Clima i a l'Estratègia per la mobilitat elèctrica 2018-2024, s'està revisant aquesta instrucció per adaptar-la i actualitzar-la, per excloure l'adquisició de turismes dièsel i reduir la d'altres vehicles dièsel, i per prioritzar l'adquisició de vehicles elèctrics per avançar cap a la mobilitat sostenible i l'electrificació de la flota municipal.

→ **Modificació de la instrucció tècnica de projectes d'obres.** Es preveu modificar la instrucció tècnica de projectes d'obres per incorporar-hi mesures derivades de la mesura de govern "Transició cap a la sobira-

nia energètica" i el Pla Clima, com la instal·lació d'elements de captació energètica d'origen renovable en terrats i cobertes d'edificis i equipaments municipals, així com en l'espai públic que presenti les condicions adequades.

També s'hi volen incloure criteris relacionats amb l'accessibilitat de la bicicleta a l'edifici municipal, els aparcaments interiors i exteriors, la senyalització i altres serveis complementaris per a ciclistes, que permeten obtenir la certificació "Edifici amic de la bici".

→ **Modificació de la instrucció tècnica dels serveis d'alimentació.** Per donar resposta al Pla Clima i a l'Estratègia d'impuls de la política alimentària 2016-2019, es preveu la modificació de la instrucció tècnica perquè incorpori aspectes nous, com ara l'adquisició de productes ecològics i de proximitat o la promoció d'opcions de menú vegetarià.

→ **Redacció de la instrucció d'alcaldia sobre plàstics d'un sol ús i aigua envasada.** D'acord amb les instruccions tècniques de contractació de serveis d'alimentació i esdeveniments i amb la nova directiva europea sobre plàstics d'un sol ús, l'Ajuntament està redactant una instrucció d'alcaldia per evitar l'ús de gots, vaixel·la, ampolles i altres elements de plàstic d'un sol ús a les dependències i els serveis municipals,

així com la distribució d'aigua envasada.

→ **Redacció de la instrucció tècnica per a la gestió d'equipaments.** Es preveu elaborar una nova instrucció tècnica que faciliti l'aplicació dels criteris de sostenibilitat en contractes de gestió d'equipaments. Serà una instrucció transversal que recollirà els criteris ambientals prioritaris d'altres instruccions (neteja i recollida de residus, serveis d'alimentació, elements de comunicació, exposicions, etcètera).

Seguiment de la compra pública sostenible

Des de la Direcció de Coordinació de la Contractació es treballa per posar en funcionament un programa informàtic per al seguiment d'indicadors de la contractació pública sostenible: l'aplicació SAI. Totes les unitats de contractació hauran d'emplenar la informació que l'aplicació requerirà sobre cada contracte que inclogui mesures socials, ambientals i d'innovació, i també es pretén que sigui l'empresa contractista la que proporcioni, també a través de l'aplicació, la major part de la informació necessària per calcular els indicadors definits per a cada mesura.

En aquesta línia, el Pla Clima preveu estudiar la viabi-

litat de disposar d'una comptabilitat verda a l'Ajuntament, tant si és classificant les accions dels pressupostos municipals que es dediquen a economia verda com creant una classificació ambiental addicional.

Estendre l'aplicació de les instruccions de contractació a totes les entitats municipals

Si fins ara s'ha prioritzat el treball conjunt amb les àrees i els organismes municipals més representatius de cada sector, un cop consolidada la introducció dels criteris ambientals establerts en les instruccions tècniques de contractació, cal estendre'n l'aplicació a la resta d'àrees i organismes.

Per exemple, els contractes de BIMSA representen prop del 50% de la despesa municipal en obres i, per tant, encara cal treballar per garantir el compliment de la instrucció a les entitats responsables de la resta d'obres. En el cas de la instrucció dels serveis d'alimentació, principalment s'ha col·laborat amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) per ambientalitzar el servei de menjador de les escoles bressol municipals i ara es preveu començar a treballar amb el Consorci de Salut, el Consorci d'Educació i altres organismes rellevants en aquest àmbit.

Per aconseguir estendre l'aplicació de les instruccions, la identificació dels òrgans de contractació de cada sector és un repte considerable degut a la contractació descentralitzada.

Elaboració d'una estratègia d'economia verda i circular

Barcelona vol esdevenir una ciutat que utilitzi eficaçment els recursos propis i que redueixi els impactes sobre altres territoris d'una manera substancial. Per aconseguir-ho, cal avançar en la definició de criteris i mecanismes que permetin integrar nous objectius ambientals en la contractació: contractació pública baixa en carboni, contractació circular, contractació ecoinnovadora, etcètera.

En aquest sentit, es preveu fomentar la contractació pública baixa en carboni a través de noves instruccions, modificant les existents i mitjançant actuacions per a l'impuls de l'economia circular.

Ambientalització interna

Paral·lelament als compromisos adquirits durant la Jornada A+S, es preveu treballar en aquests dos àmbits:

→ **Plans d'ambientalització dels organismes municipals.** Des del programa A+S es vol impulsar l'elaboració d'un pla d'ambientalització a cada organisme municipal, que inclogui els aspectes clau següents: consum de recursos, prevenció de residus, compra i contractació amb criteris de sostenibilitat, mobilitat interna i cultura de la sostenibilitat, entre d'altres.

→ **Mobilitat interna sostenible.** Es preveu elaborar un pla de mobilitat interna a l'Ajuntament de Barcelona amb l'objectiu de seguir avançant cap a una mobilitat interna sostenible.

Ambientalització de grans contractes

S'està treballant en la introducció de criteris de sostenibilitat en el nou contracte de neteja i recollida de residus de la ciutat. Entre els aspectes ambientals destaquen els requeriments mínims d'utilització de vehicles lleugers elèctrics i l'exclusió dels recollidors dièsel, la valoració de la reducció d'emissions de la flota, inclòs el soroll, i la incorporació de nous elements tecnològics i d'anàlisi de dades.